

Hvordan forstå utviklingen i alkoholbruk i dagens Norden?

Inledande reflektioner

Håkan Leifman

hakan.leifman@can.se

Upplägg:

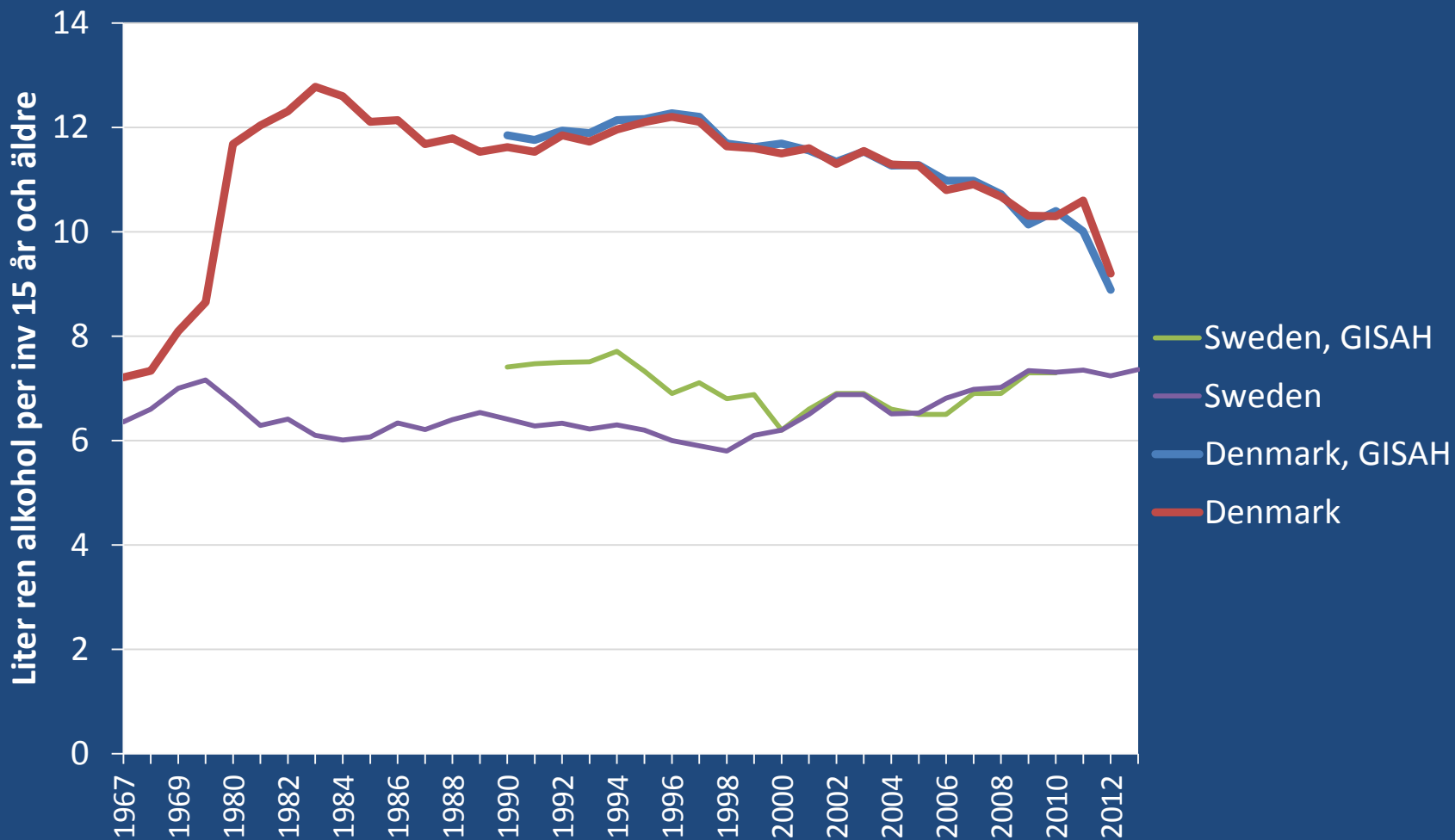
- **Statistiken i sig**
- **Utvecklingen, mönster – vuxna**
- **Utvecklingen, mönster – unga**
- **Vissa tolkningar**

**Dk=Denmark, Fi=Finland, Fär=Faroe Islands, Gr=Greenland, Ice=Iceland,
No=Norway, Sw=Sweden**

Statistiken i sig

- För att kunna förstå, tolka och forska krävs:
STATISTIK AV HÖG KVALITET
Har vi det och är de jämförbara?
- Inte helt lätt att hitta rätt siffror, skiljer sig åt mellan olika rapporter.
Ex. GISAH (Global Information System on Alcohol and Health) visavi ”nationella” siffror

Danmark och Sverige: "officiell" nationell stat och GISAH

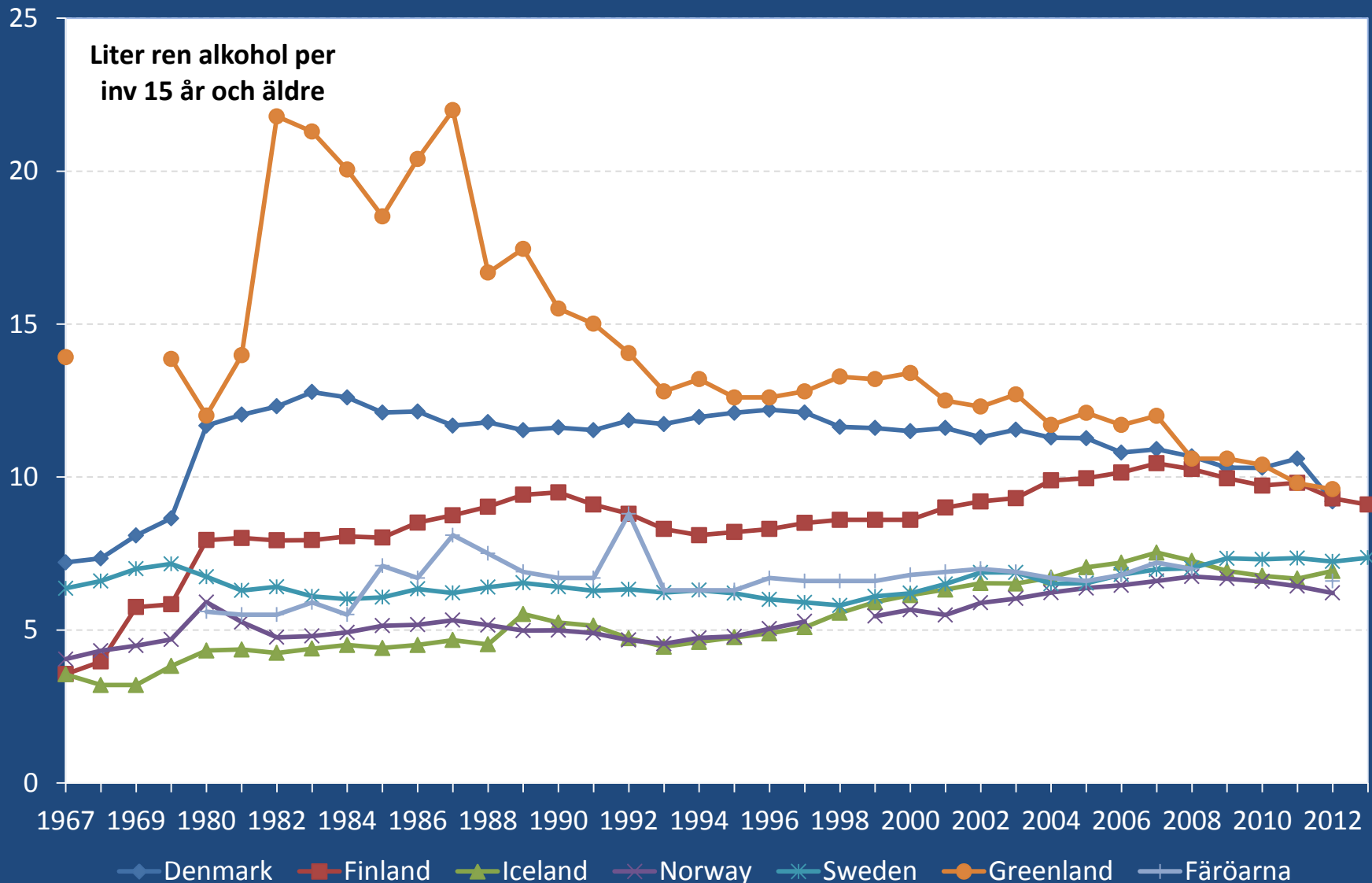

Statistiken i sig

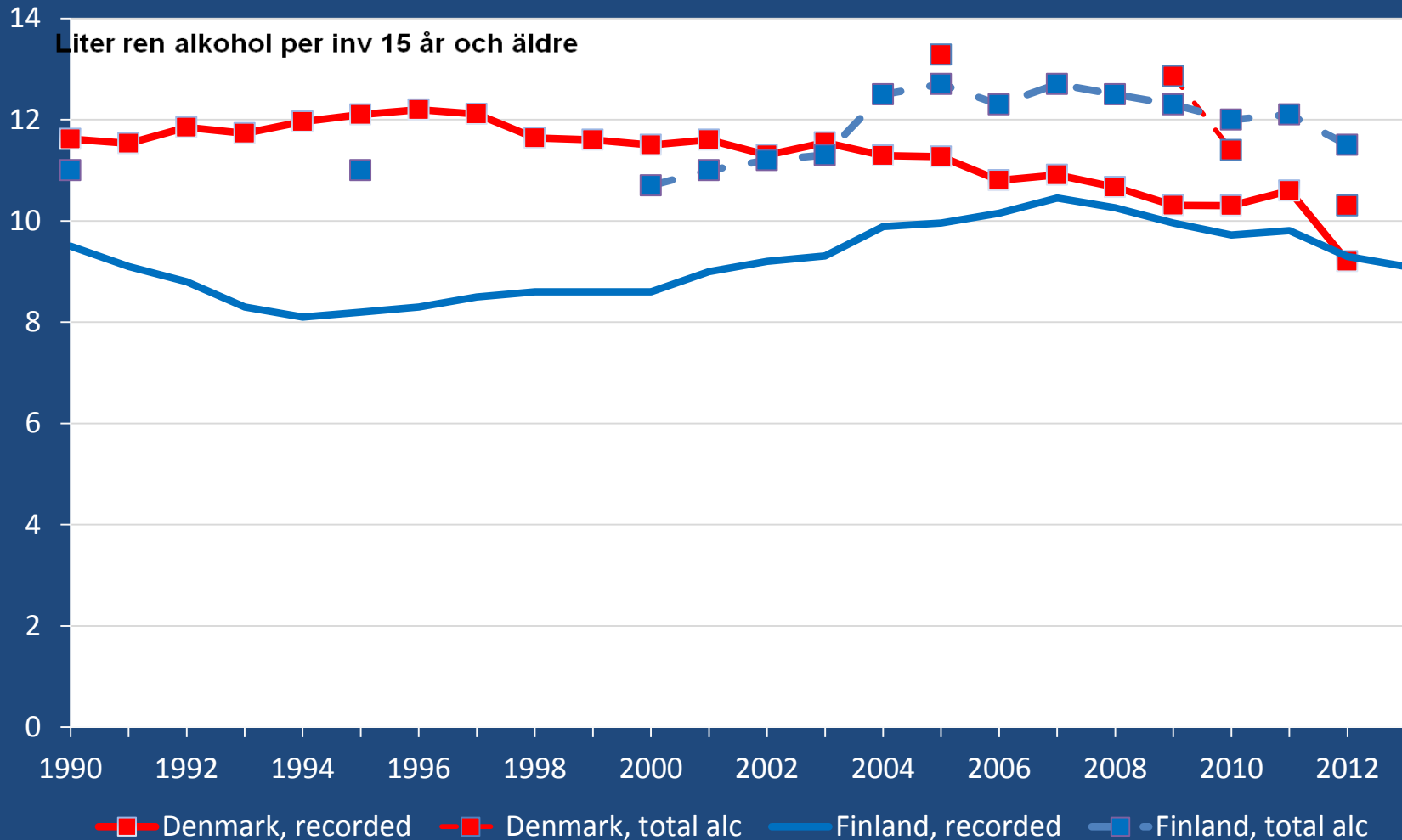
- Oregistrerade uppgifter – mäts endast i Sw och Fi regelbundet. Siffror finns för flesta länder för vissa år. Siffrorna ej direkt jämförbara
- Osäkerhet om utvecklingen av totalkonsumtionen
- Olyckligt: trenderna kan påverkas av inklusion/exklusion av oregistrerad alkohol, försvårar också ex policyforskning
- OCH frågeundersökningar – allt svårare att genomföra
- Men relativt andra länder: bra alkoholstatistik (men kan förbättras)

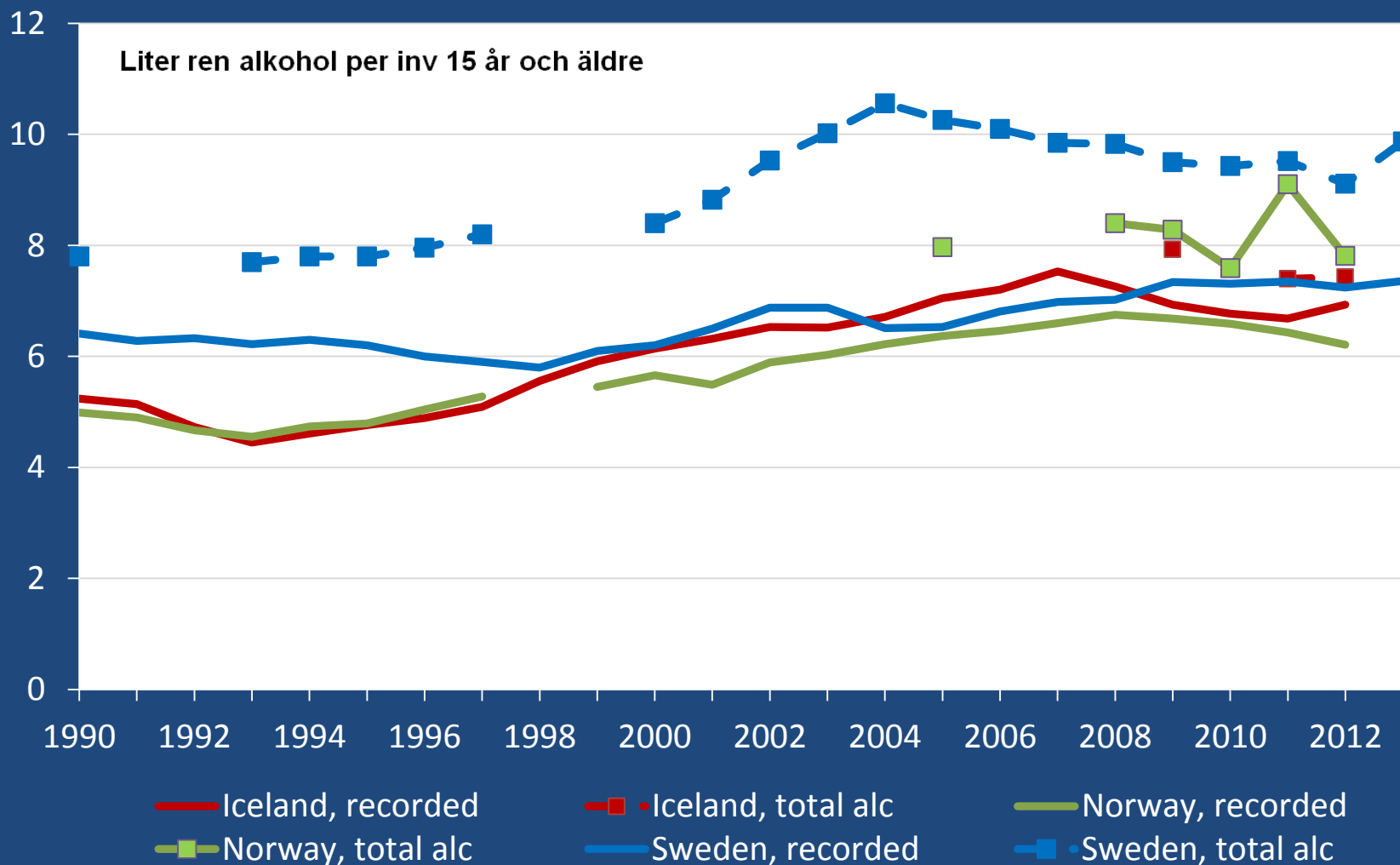
Men givet detta... konsumtionsutvecklingen

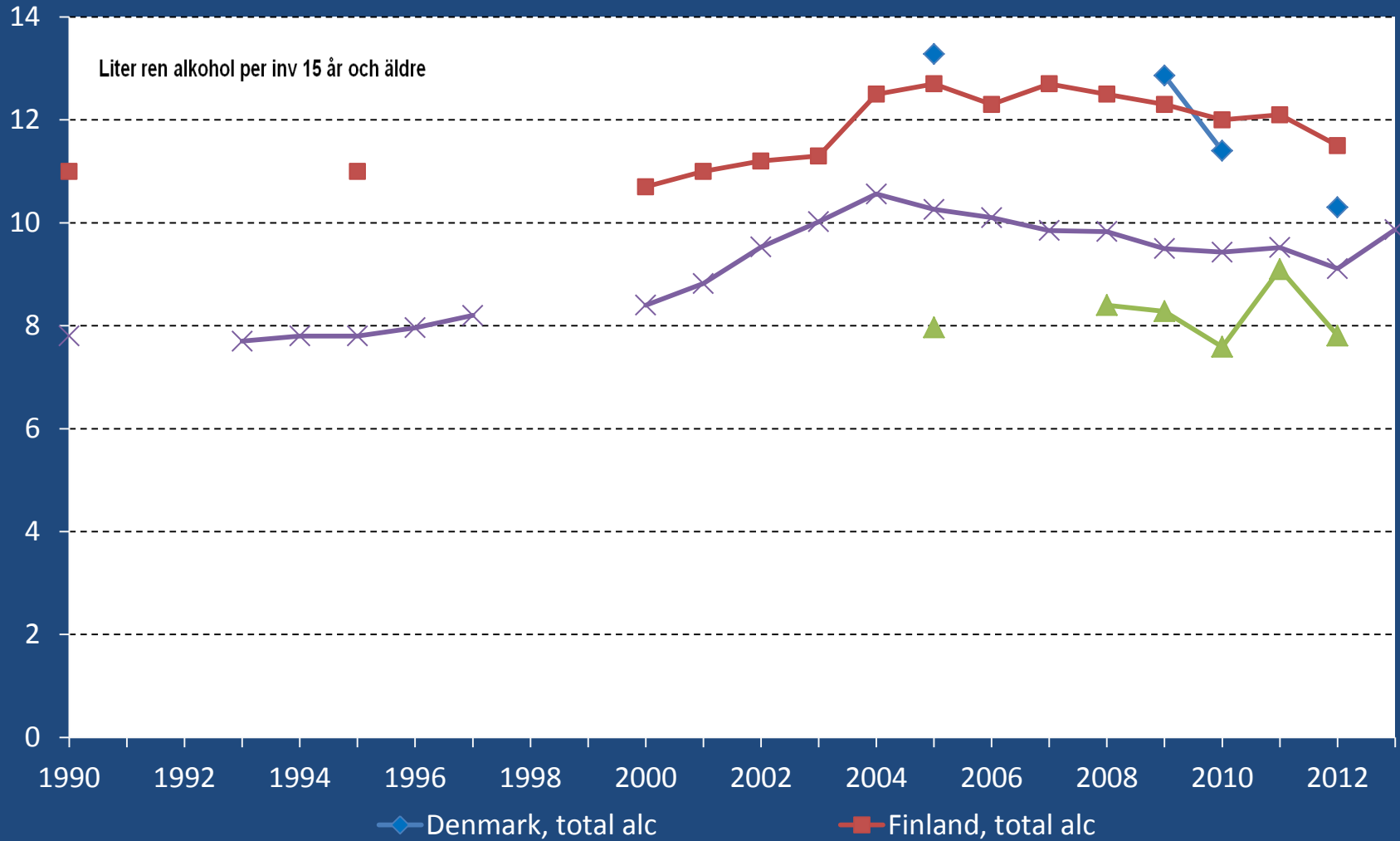
Registrerad och skattning av den totala alkoholkonsumtionen

Registrerad och skattning av den totala alkoholkonsumtionen

Skattningar av totala alkoholkonsumtionen

Vissa mönster av utv.

- **Gradvis närmat oss andra länder i Europa**
- **Två grupper av nivåer i Norden: (1) Fi, Dk, Gr; (2) Sw, No, Ice och Fär., åtminstone tidigare år.**
- **2012: totalkons högst i Fi. Dk något högre än Sw**

Från mitten av 90-talet till ca mitten av 00-talet:

- **Ökning i nya EU-länderna – Fi, Sw**
- **Men också ökning i icke-EU-länderna: No, Ice.**
- **Dk, Gr: sjunkande trend**

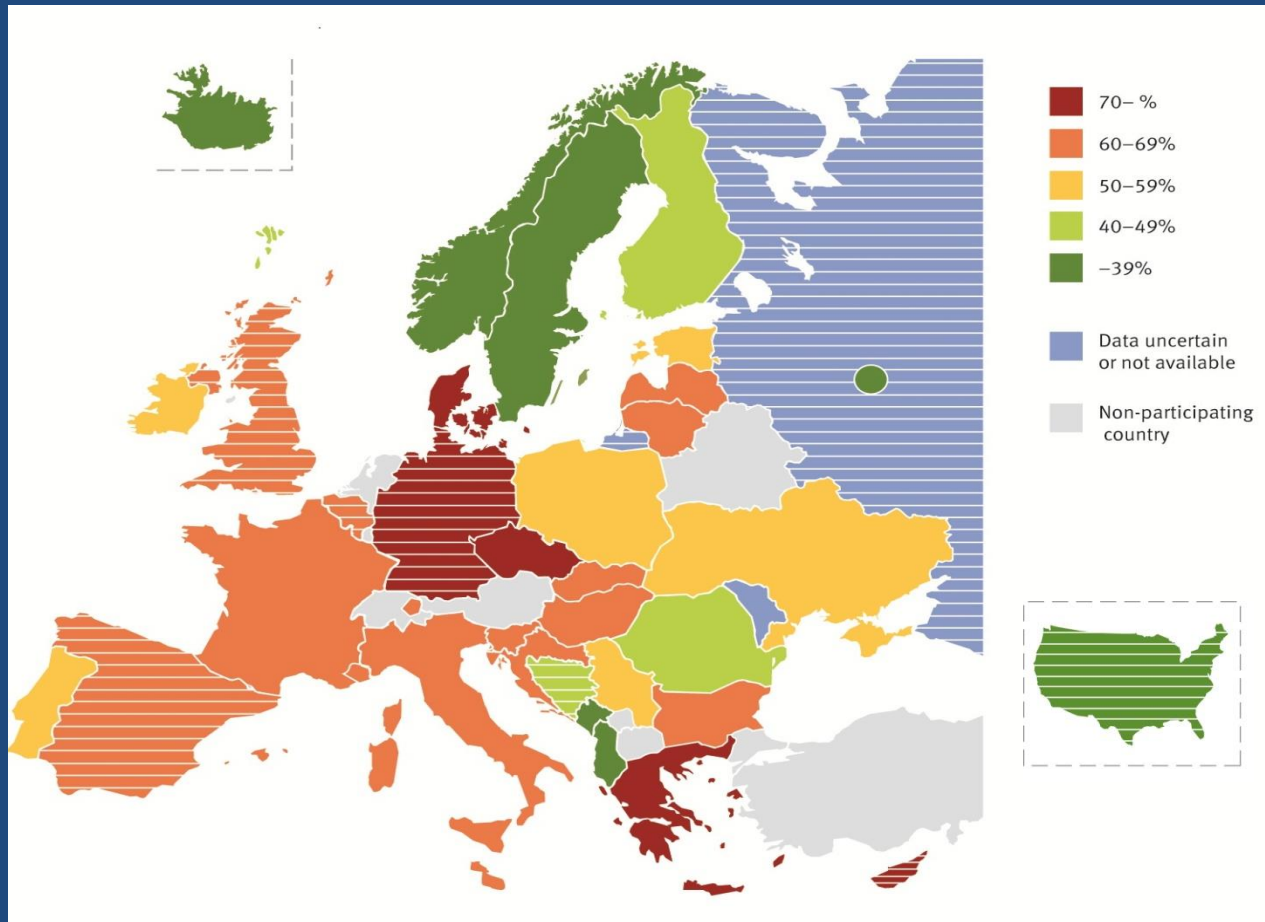
Senaste åren:

- **Fi, Ice, No, Sw: sjunkande/stabila nivåer senaste 7-8 åren**
- **Dk: möjligen lägsta sedan 1970-talet**

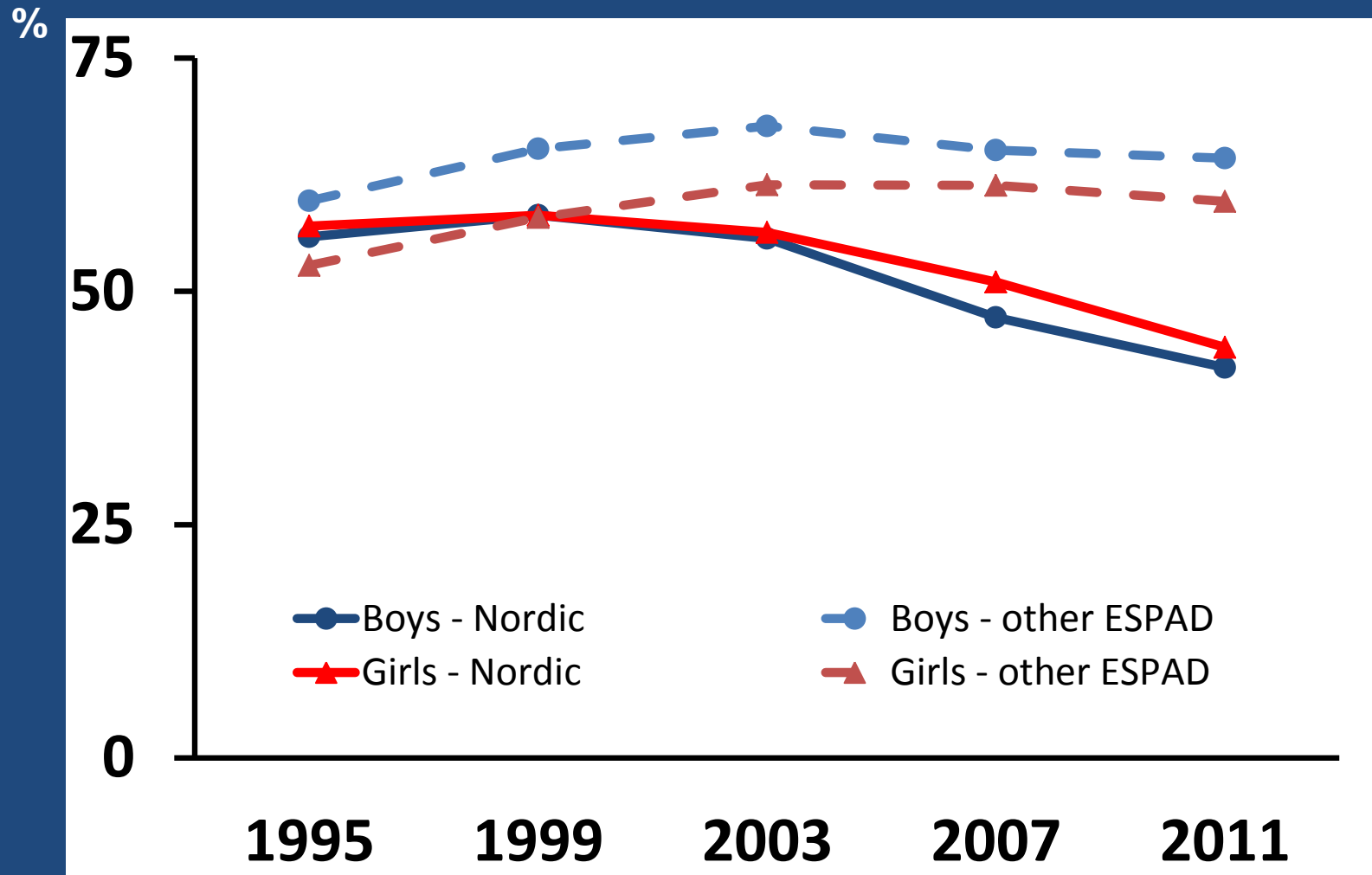
ESPAD (European School survey Project on Alcohol and other Drugs)

- Syfte: Att göra jämförbara och upprepade datainsamlingar om 16-åriga skolungdomars drogvanor i så många Europeiska länder som möjligt
- Metod: Anonyma enkäter i skolklasser
- Nyckelord: standardisering!
 - Nationellt representativa urval
 - Gemensamt frågeformulär
 - Samma åldersgrupp och tidpunkt
 - Gemensam databearbetning

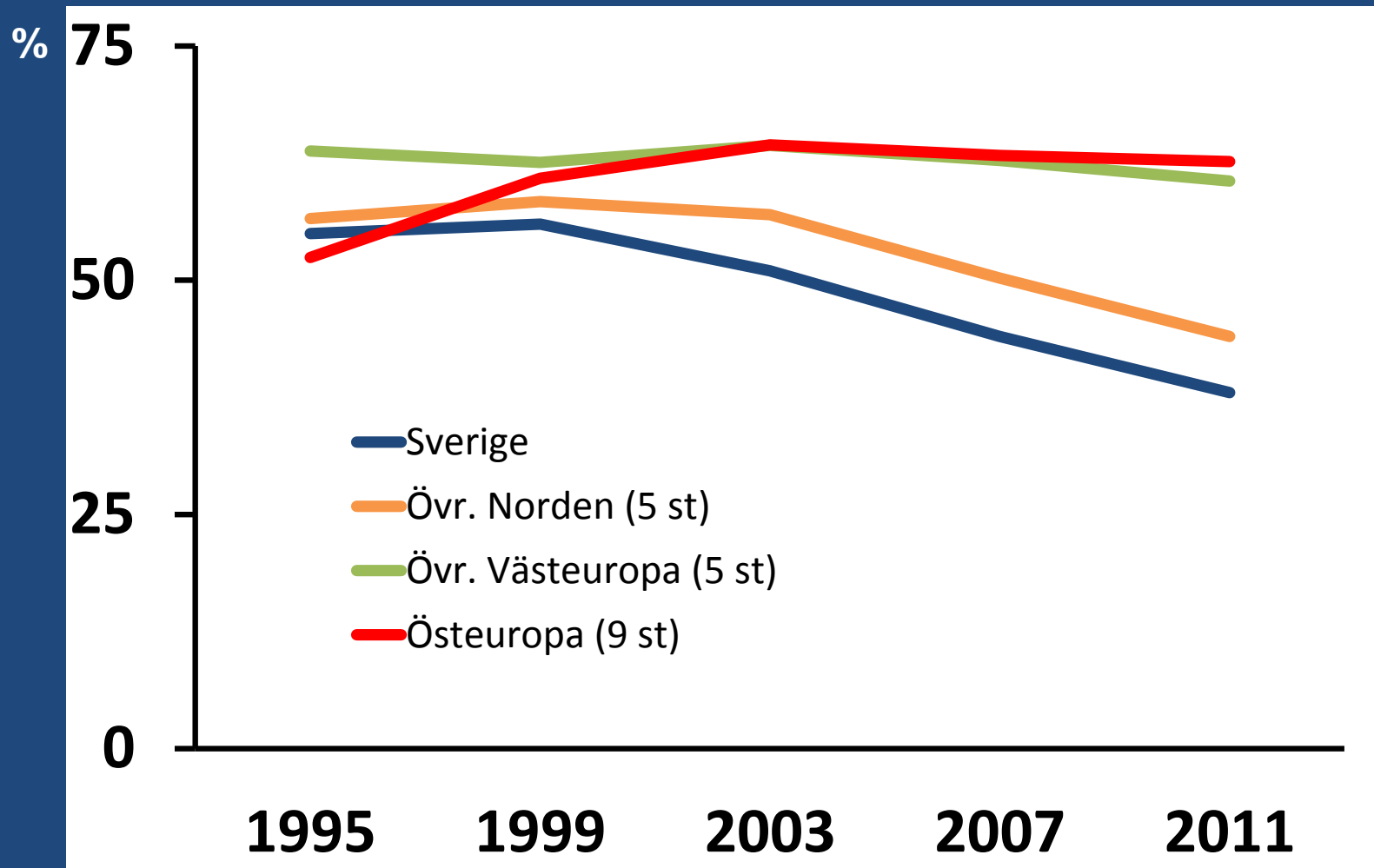
Druckit alkohol de senaste 30 dagarna. 2011. Procent.

Use of any alcoholic beverage during the past 30 days by gender. 1995–2011. Percentages. Average for two group of countries (N=19).

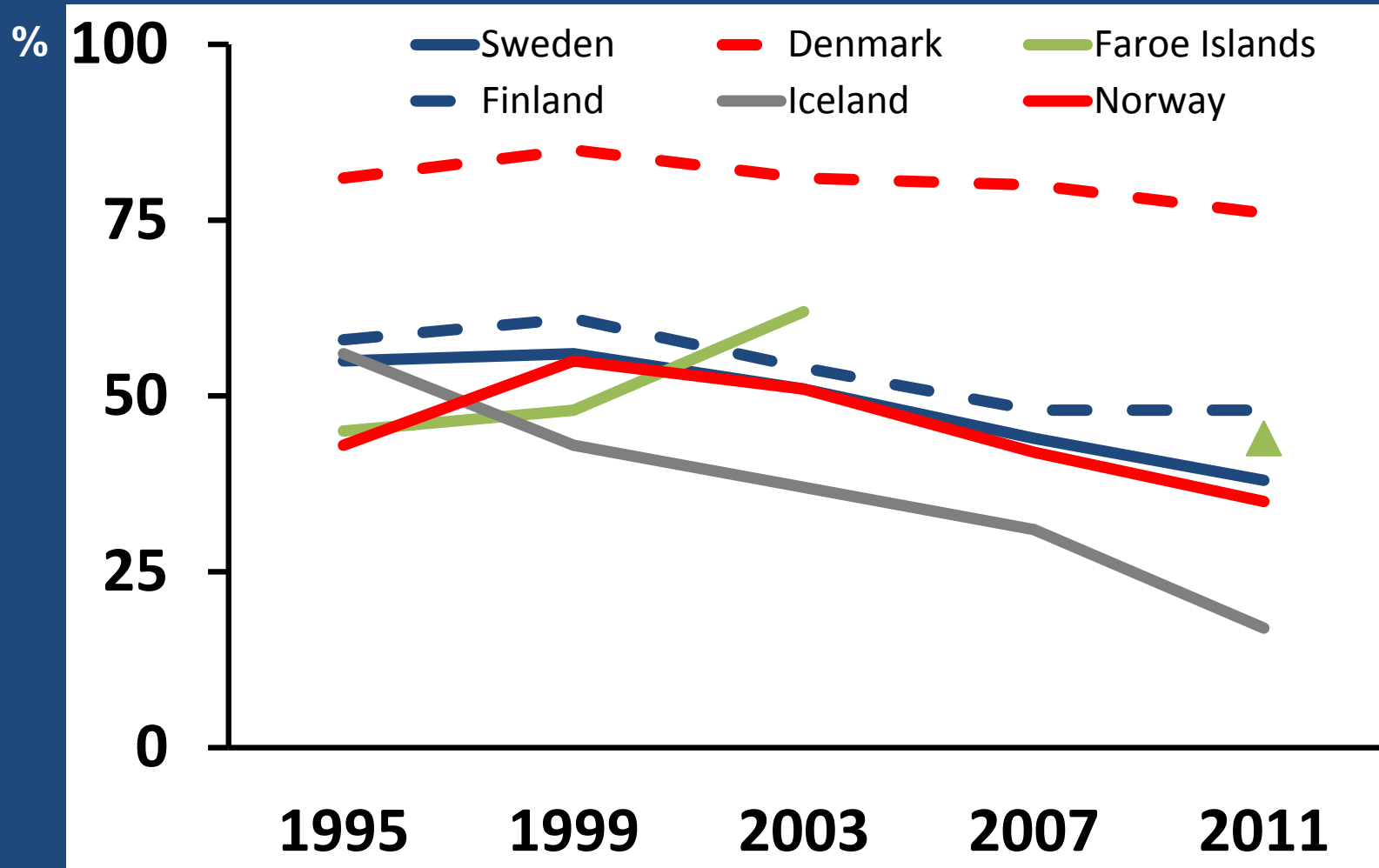

Use of any alcoholic beverage. during the past 30 days by gender 1995–2011 Procent.

Use of any alcoholic beverage during the past 30 days by gender. 1995–2011.

Percentages for Nordic countries

Ungdomar:

Alkohol – minskning både i Sverige och i flera nordiska länder men ej i övriga Europa

Cannabis – ej minskning viss ökning men stort avstånd till övriga Europa och ersätter inte alkohol

Rökning – minskning, avståndet visavi övriga länder ökar

Kanske något specifikt som hänt i Norden?!

Hur förstå fluktuationer över tid?

Drivkrafter:

”Hårda” förklaringsfaktorer

- Alkoholpolitiska förändringar – ex skatteändringar, införelkvoter, antal restauranger
- Realinkomstutveckling – ändrad köpkraft, konjunkturen

”Mjuka” förklaringsfaktorer

- Globalisering – ökat resande, kommunikationer – bidragit till närmande till övriga Europa och likt inom Norden
- ”Oförklarad” del – ändrade synsätt, normer m.m
- Dagens ungdomskultur – fult att supa, mer puritan, alkoholrestriktiv
- Ändrade levnadsvanor, livsstilar – sociala media m.m

Utveckling senaste åren

- **Oväntad minskning både vuxna och framförallt unga (unga: senaste 10 åren)**
- **Fi : höjda alkoholskatter men annars svårt att förstå nedgången i andra länder**
- **Kohorteffekter av ungdomars minskade konsumtion: minskad konsumtion bland unga vuxna**
- **Inte för mycket fokus på korta tidsperioder?**
- **Ganska lik utveckling i No, Ice som Sw, Fi (sen 15-åren): kanske har vi överdrivet "EU-effekten" (eller har No och Ice påverkats indirekt av EU, Europeisering). Störst nedgång i EU-länderna senaste åren!**

Ungdomars stora minskning

- Har tillgängligheten till alkohol verkligen ökat bland unga, inte säkert (åtminstone i Sw)
- Kan förstärkta alkoholåtgärder ha påverkat utveckling i vissa länder? (både bland unga och vuxna)
- Ändrade livsstilar med social media som plattform för kommunikation
- Föräldrar mycket mer restriktiva i att bjuda och köpa ut till unga (åtminstone i Sw)
- Kollektiva förskjutningar – ingen polarisering i alkoholkonsumtion? (åtminstone i Sw)
- Nykterhet – ett attraktivt val för många, majoriteten dricker inte eller ytterst små mängder